

EJK 1299

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ	
5	10
08	2251

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију 2.9.2021. Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици</p> <p>2. Састав комисије, име и презиме сваког члана, звање, ужа научна област, назив факултета (установе) у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Проф. др Драгана Спасић, редовни професор, ужа научна област Англистичка лингвистика, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, ментор</p> <p>2. Проф. др Милош Ковачевић, редовни професор, ужа научна област Савремени српски језик, Универзитет у Београду, Филолошки факултет, председник</p> <p>3. Проф. др Бранислава Дилпарић, ванредни професор, ужа научна област Англистичка лингвистика, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, члан</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Тамара Миодраг Стефановић</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 6.6.1985. Алексинац, Србија</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: Мастер - 23.6.2009. године, Филолошки факултет, Универзитет у Београду <i>Characters' development in Mrs. Dalloway and To the Lighthouse</i></p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Филолошке науке, енглеска књижевност</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
ПРИМЕНА РОДНО ОСЕТЉИВОГ ЈЕЗИКА У ПОСЛОВНОЈ КОМУНИКАЦИЈИ НА ЕНГЛЕСКОМ КАО НЕМАТЕРЊЕМ ЈЕЗИКУ – СТАВОВИ СТУДЕНТСКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ ПОСЛОВНО-ЕКОНОМСКОГ УСМЕРЕЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
Докторска дисертација Тамаре М. Стефановић <i>Примена родно осетљивог језика у пословној комуникацији на енглеском као нематерњем језику – Ставови студентске популације пословно-економског усмерења у Републици Србији</i> садржи 348 страница текста, укључујући

97 табела и 12 графика, унетих стандардним форматом Times New Roman, фонт 12, проред 1,5. Поред претходно датог резимеа на српском, енглеском и руском језику, дисертација је структурно подељена у осам поглавља: I *Увод* (стр. 14-22), у коме се одређује предмет, циљ, и хипотезе истраживања, као и структура саме дисертације, осврћући се на карактер истраживања и промишљање о теми родне осетљивости, почев од уско схваћеног лингвистичког испитивања језичких инстанци, затим аспекта социolingвичког истраживања, до угла гледања из области медија, друштва, политике и културе, где се тематика даље сагледава у оквирима високог образовања у Србији и тиме отвара могућност да се питања родности, језика, образовања и пословног сектора разумеју као интегрални чиниоци живота у демократском друштву, у ком су људска права, једнакост, и правда доступни свима;

II поглавље *Основни појмови, питања и циљеви* (стр. 23-55), где се даје увид у преглед основних појмова, разматра појам изономије као један од централних за питање једнакости, те однос између језика и друштвено-политичке стварности, при чему се историјски прати проблем родне осетљивости у светлу друштвених појава, контекстуализујући их унутар савременог дискурса, теорије и лингвистике;

III поглавље *Историја граматичког рода у енглеском језику* (стр. 56-101), у којем се сагледава проблем рода и специфичност лингвистичке ситуације у енглеском језику и несамерљивост са српским језиком, посматрано са историјског и лингвистичког аспекта, а у светлу друштвено-политичке стварности, уз истицање ванјезичког домена у вези са проблемом родне осетљивости;

IV поглавље *Жене и мушкарци у пословној комуникацији* (стр. 102-123), где се тема даље продубљује преко појмова доминације, асертивности, једнакости и толеранције у вербалној комуникацији, а посматрају се и комуникациони модели у оквиру психолошке теорије трансакционе анализе, чиме се указује на улогу стереотипа и стереотипног мишљења у примени родно осетљивог језика;

V поглавље *Корпоратизација као основа друштвених односа и њен утицај на језик, образовање и родност* (стр. 124-143), у којем се контекстуализују претходно разматрана питања у оквирима корпоративне сфере, а у вези са проблемима као што су хијерархија, моћ, лично, јавно, корпоратизација у образовању, глобализација, медији и дигитална технологија;

VI поглавље *Методе истраживања* (стр. 144-157), у којем се даје приказ методологије истраживања, а емпиријски део рада обухвата истраживање спроведено на узорку од 239 испитаника, студената Академије пословних струковних студија Београд и Економског факултета Универзитета у Београду, који су говорници српског језика, а пословни енглески језик уче као први страни језик. Прописује се употреба енглеских речи и израза који се односе на родну тематику у пословној комуникацији у домену пословног бонтона. Методе истраживања укључују експериментална мерења и подразумевају примену инструмената истраживања, анализу и статистичку обраду података. Језички материјал се сагледава из морфолошке, лексичке, семантичке и синтаксичке перспективе, а контрастивна анализа и анализа дискурса укрштају се у приступу теми ове дисертације како би се указало на манифестације родно осетљивог језика, његовог одсуства и тенденције које и језик и друштвено-политичка стварност одређују;

VII поглавље *Квалитативна анализа и интерпретација статистичких података: језик, лингвистичке категорије и језичка стварност између бројева и слова* (стр. 158-299), где се предочава обрада и квалитативна анализа података добијених истраживањем које је спроведено применом структурираног упитника на тему родно осетљивог језика и његове примене у настави енглеског пословног језика, а резултати се тумаче у контексту условљености родно осетљивог језика варијаблама као што су пол, врста студија, знање енглеског језика, регион, комуникацијски стил и познавање пословне комуникације, те се одговори испитаника користе у сврху доношења закључка о поменутој условљености, што

указује на свест о родној осетљивости и примену родно осетљивог језика;

VIII поглавље *Закључак* (стр. 300-311), где се у сажетом виду дају темељни резултати спроведене анализе, према у раду издвојеним и примењиваним интердисциплинарним критеријумима, социо-психолошким и лингвистичким пре свега, као и могућности даљег истраживања ове теме и других које су са њом у вези. Питање примене родно осетљивог језика сагледава се у контексту високог образовања, инсистира се на аутентичним језичким садржајима, способности слушања саговорника, уважавању особа мушког и женског пола као људских бића у процесу комуникације.

Потом следи списак литературе (стр. 312-325), а затим додатак 1, упитник (стр. 326-335), додатак 2, извори корпуса коришћеног у истраживању (стр. 336-343), биографија аутора (стр. 344), изјава о ауторству (стр. 345), изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада (стр. 346) и изјава о коришћењу (стр. 347-348).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација *Примена родно осетљивог језика у пословној комуникацији на енглеском као нематерњем језику – Ставови студентске популације пословно-економског усмерења у Републици Србији* у фокус тематског оквира ставља однос родно осетљивог језика и његове примене у сфери пословне комуникације на енглеском језику. Овде ћемо се задржати на кључним местима која на најбољи начин указују на вредност резултата истраживања која доноси дисертација Тамаре Стефановић.

Сам предмет истраживања је, како га је докторанткиња Тамара Стефановић и описала у својој дисертацији, врло специфичан, а ова тема до сада није истраживана на овај начин у конкретном дискурсу који се тиче пословне комуникације на енглеском језику међу популацијом студената пословно-економског усмерења у Републици Србији. Овакво истраживање није вршено ни у оквиру енглеског ни у оквиру српског језика, па следствено ни контрастивно, те према критеријумима и добијеним резултатима, ово дисертационо истраживање свакако представља новину и доноси нове научне увиде у предметној области. Наиме, ни у једном истраживању нису на начин како је то урадила докторанткиња Тамара Стефановић приказани резултати испитивања примене родно осетљивог језика у домену пословне комуникације на енглеском језику код студентске популације пословно-економског усмерења у Србији, уз осликавање друштвених односа и постојећих образаца мишљења и понашања у савременом српском друштву.

Будући да је дисертација настала као производ десетогодишњег искуства у настави енглеског језика струке, како на струковним, тако и на академским студијама, као и рада са студентима који долазе из различитих географских регија Србије, а предмете „Пословни енглески језик” и „Пословне комуникације” уче на средњем вишем нивоу као обавезне према наставном плану и програму, докторанткиња врло вешто бира корпус који је дат у упитнику, а који је преузет из наставних материјала испитиване студентске популације. Сходно томе, хипотезе су постављене на основу искуства, спознаја из области опште информисаности на дату тему, као и дотадашњих теоријских сазнања, а тичу се популације у Србији уопште. Претпоставке се недвосмислено рефлектују на студентску популацију коју чине како младићи тако и девојке из различитих делова Србије, а енглески језик и пословне комуникације у тренутку испитивања не познају на истом нивоу, јер је истраживање рађено у току трајања курса, а не након његовог успешног завршетка када би, према прописаном силабусу, ниво знања био Б2. Веома је важно нагласити да свако од њих има одређени комуникацијски стил којим се служи, и да су сви део корпоративног света, свакако у улози потрошача, а нарочито кроз обављање стручне праксе која је интегрисана у студијске програме, тако да дате специфичности дају основ за промишљање начина на који оне

одражавају свест испитаника о родној осетљивости.

Главна хипотеза у дисертацији докторанткиње Тамаре Стефановић гласи да у савременом свету постоји изражена корелација између ставова о родној равноправности и родно осетљивом језику с једне стране и, с друге, вербалне пословне комуникације на енглеском као нематерњем језику. Добијеним резултатима докторанткиња потврђује основну полазну претпоставку о повезаности ставова о родно осетљивом језику са његовом применом у енглеском језику који није матерњи, као и то да испитаници са позитивним ставом о родној осетљивости осликавају своје ставове и у домену употребе родно инклузивног језика. Дакле, потврдом основне хипотезе доказује се постојање осетљивости за родну тематику, свести о родној дискриминацији, родној неједнакости и потреби за инсистирањем на унапређењу како језика, тако и друштвених односа у духу родне равноправности код студентске популације пословно-економског усмерења у Републици Србији. Потврда главне хипотезе прати динамику преспитивања посебних хипотеза у дисертацији које у суштини представљају њену потпору. Стога, оповргавање посебних хипотеза у суштини иде у прилог главној хипотези доказујући да, без обзира на различите параметре који су узимани у обзир, већина испитаника показује висок ниво свести о начину на који родно осетљив језик промовише, осликава и спешује комуникацију на основама родне равноправности.

Узимајући у обзир родне стереотипе који су у Републици Србији и даље присутни у патријархалним структурама друштвених и приватних односа, природно је било претпоставити да постоје разлике у ставовима у вези са питањем пола. Оповргавање ове хипотезе велики је допринос ове дисертације, јер указује на превазилажење ових стереотипа код студентске популације у Србији, али је и потпора главној хипотези, где се доказује висок степен рефлексije родно осетљивог језика на сферу пословне комуникације код већине испитаника без обзира на њихов пол. Из тога следи значајан закључак да млади, будући пословни људи оба пола, у подједнакој мери употребљавају родно осетљив језик и доживљавају га као битан инструмент у пружању подршке једнакости и видљивости жена како у друштву тако и у пословном свету. Међутим, иако је ова хипотеза у дисертацији оповргнута, одређени фактори који су узимани као детерминанте одговора показали су да постоји разлика у мишљењима између девојака и мушкараца, нарочито у погледу става према пословном упознавању, као и асертивном понашању, док су параметри као што су регионална припадност или стил комуникације показали да нема разлике у ставовима између полова.

С обзиром на дугогодишње искуство у настави докторанткиње Тамаре Стефановић, логично је и природно било претпоставити да ће студенти академских студија показати позитивнији став и више користити родно осетљив језик од студената струковних студија, јер академске студије уписују ђаци са бољим успехом, претежно гимназијалци, који су свестранији у погледу образовања, а да струковне студије уписују и ђаци који имају завршену трогодишњу средњу школу, која је по правилу уско стручног типа. Међутим, анализа корелације између родно осетљивог језика и врсте студије показала је да није уочена разлика између ставова студената академских и струковних студија, али се примећује бирање родно инклузивних облика на енглеском у већем броју случајева него на матерњем језику.

Контрастивна анализа на релацији српски-енглески језик показала је да студенти чешће бирају родно осетљиве, односно неутралне термине на енглеском него на свом матерњем језику, где користе „родно обојене“ термине. Докторанткиња закључује да је узрок томе чињеница да је српски језик граматички родан, а енглески граматички неродан, те да норма српског језика налаже употребу родно осетљивих термина само када су у духу језика, а да делимично и културна позадина испитаника код којих су у мањој мери присутни стереотипи о мушким и женским занимањима утиче на избор лексема на матерњем језику, док то са енглеским као нематерњим није случај, јер учењем енглеског језика лакше усвајају

терминологију ослобођену стереотипа.

Докторанткиња такође полази од претпоставке да постоје разлике у ставовима о родно осетљивом језику према степену знања енглеског језика, а резултати анализе указују на пропорционалност између пораста одговора који бирају родно неутралну опцију и нивоа знања енглеског језика, што може сигнализирати корелацију између родне осетљивости и нивоа знања енглеског језика. Статистички гледано, примећује се превага родно неутралне опције са тенденцијом пораста гласова како расте ниво знања енглеског језика, али с тим да резултати варирају крећући се од примера где се запажа корелација која потврђује хипотезу до оних где се ниво знања енглеског језика не може довести у директну корелацију са употребом родно осетљивог језика. Важно је напоменути да су испитаници изворни говорници српског језика и да је велика могућност да се језичка решења са којима се срећу свакодневно на матерњем језику укрштају са избором који праве на енглеском језику.

Ослањајући се на логику да културни контекст различито боји свест о родној политици и родно осетљивом језику, те да другачије условљава његову употребу, у дисертацији се полази од претпоставке да географски регион утиче на ставове о родно осетљивом језику. Природно је претпоставити да би културни обрасци који се више ослањају на традиционалне друштвене постулате и верни су патријархалном друштвеном устројству могли бити носиоци мањег присуства родно осетљивих језичких манифестација. Као контраст томе, региони у којима је културна клима окренута ка инсистирању на отворенијем приступу родним питањима и, уопште, усмерена на промовисање прогресивних, демократских принципа, схватају се као географски локалитети где се може очекивати виши степен осетљивости за родну тематику, те би и употреба родно осетљивог језика могла бити заступљена у већој мери.

Резултати истраживања показују да је устаљено стереотипно мишљење да културна позадина географског региона из ког испитаници долазе утиче на ставове о родно осетљивом језику и на његову примену у пословном енглеском језику неосновано и да млади људи из свих делова Србије који су као студенти Економског факултета Универзитета у Београду, односно Академије пословних струковних студија Београд били део испитиваног узорка итекако имају развијену свест о нормама и бонтону које налаже познавање пословних комуникација, о родној осетљивости уопште, и посебно у језику како матерњем тако и у енглеском као нематерњем, такло да у значајном броју све поменуто примењују у језичком пословном дискурсу. У прилог овоме свакако иду промене у разним сферама људског живота које се тичу одјека дигиталне глобализације, која језички материјал и информације чини доступним без обзира на локацију, те да је изложеност информацијама преко интернета и других облика технологијом омогућених комуникација независна од географског позиционирања.

Докторанткиња полази и од претпоставке да постоје разлике у ставовима о родно осетљивом језику према комуникацијском стилу, при чему се комуникацијски стил категоризује у три групе: попустљив, крут и принципијелан. Општи закључак укључије опсервацију о извесној мери условљености осетљивости на родно осетљиве аспекте културе у одређеним случајевима и, сходно томе, употребу родно осетљивог језика, али се не би могао донети закључак о драматичном степену ове корелације.

Претпоставка да познавање пословне комуникације може условљавати употребу родно осетљивог језика полази од свести о постојању система конвенција које управљају понашањем и језичким навикама говорника у вези с питањем пословне језичке етике с једне и родно осетљивог језика, с друге стране. Другим речима, ради се о метајезицима који одређују конкретно језичко понашање са аспекта објекта у процесу комуникације. Докторанткиња претпоставља да је, уколико би се комуникација у комуникационом каналу могла одвијати без шума, потребно да њени учесници буду упознати са сетом конвенција

артикулисаним на метанивоу, као што интерлокутори морају познавати писмо одређеног језика уколико би желели да читају оно што је онај други написао. Ипак, резултати показују да, у статистичком смислу, није уочена значајна разлика међу испитаницима на основу познавања пословне комуникације. То значи да познавање пословне комуникације не утиче на свест о родно осетљивом језику, те да је постојање свести код циљне групе испитаника независно од ове варијабле, што опет иде у прилог главној хипотези и додатно је учвршћује. Докторанткиња такође доказује да, иако се у мејнстрим дискурсу наилази на веома често коришћење мушког рода када род није експлицитно наглашен, испитаници показују свест и знање о постојању и употреби родно осетљивих алтернатива и да их у великом броју случајева и подржавају, и то више у примерима на енглеском него на српском језику. Исто тако, резултати показују да је приметна знатна превага употребе „родно обојених” именица када се говори о занимањима/професијама и/или о групи људи. Докторанткиња истиче да ово није изненађујуће, с обзиром да је стандардна варијанта коју прописује САНУ таква да, у складу са граматичко-творбеним системом српског језика, не заговара употребу родно осетљивих термина који нису у духу језика, а који би означили присуство женске особе на одређеној позицији и тиме јој признали инклузивност. Дакле, ради се о доминантној лингвистичкој форми, коју диктира врховни ауторитет за питања стандардизације и нормативности српског језика. То је форма која је присутна у средствима јавног информисања, друштвеним институцијама и званичном обраћању. Међутим, као што је поменуто у дисертацији, уз позивање на мишљење еминентних стручњака из области лингвистике, нарочито анализе дискурса, један од облика револта и протеста против дискриминације је лингвистичка грађанска непослушност. С обзиром да се стандардна језичка норма ослања на родно искључиву језичку патерну, није нелогично језичке садржаје довести у везу са конкретним феноменима родне дискриминације и приметити како је друштвена стварност потврда присуства бројних родних стереотипа, који се рефлектују и у пословној комуникацији, што се такође може видети у одговорима испитаника.

У дисертацији је показано да већина испитаника не користи мушки род као генерички када се служи пословним енглеским језиком, већ да користи родно неутралне термине или родно маркирани термин за женски род што оповргава постављену хипотезу да ће већина испитаника у случајевима када род није експлицитно и јасно наглашен употребити реч у мушком граматичком роду, али указује на значај језика у преношењу поруке која осликава свест младих људи о важном сегменту друштва а који се тиче родне једнакости, улоге жена у пословном свету и чињенице да су и мушкарци прихватили жене као себи једнаке у корпоративној сфери. Такође, хипотеза која претпоставља употребе родно обојених именица када се говори о називима занимања и/или групама људи, а која је постављена на основу искуствених сазнања да постоје устаљени стереотипи о томе која су мушка, а која женска занимања, оповргнута је и тиме је дат значајан допринос како језику тако и друштву, јер је показано да је свест младих људи, будућих пословних људи, на високом нивоу када је у питању родна равноправност и родно осетљив језик, јер су кроз примере дате у упитнику испољили своју широкогрудост и прихватање да сва занимања могу бити и мушка и женска, па су тако *ballet dancer* у већини случајева превели као *балетан*, а не *балерина*, што би се могло претпоставити, имајући у виду да важи устаљено мишљење да је то женски позив, или на пример реч *secretary* превели као *секретар*, а не онако како би можда било очекивано-*секретарица*, опет узимајући у обзир културолошку позадину испитаника и предрасуде које неминовно и даље постоје у неким сегментима српског друштва.

С обзиром на то да дисертација анализира ставове испитаника из домена високог образовања, докторанткиња даје конкретне предлоге за унапређење наставе енглеског језика струке у високошколским институцијама кроз методе и материјале који ће помоћи подизање свести о значају употребе родно осетљивог, односно родно неутралног језика, као оруђа за

уважавања различитости и ширење толеранције, демократске мисли, слободе избора и хуманости.

Дисертација *Примена родно осетљивог језика у пословној комуникацији на енглеском као нематерњем језику – Ставови студентске популације пословно-економског усмерења у Републици Србији* зато и по критеријумима заступљеним у анализи и по резултатима анализе представља вредно научно дело, и доноси нове научне увиде како за лингвистику, тако и за сродне дисциплине, а посебно за контрастивну синтаксичко-семантичку анализу српског и енглеског језика.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

Стефановић, Т. (2018). Конверзацијско - родна доминација - Пилот-студија полазника радионица „ЕОС“ центра за примењену психологију чији је српски матерњи (Л1), а енглески први страни језик (Л2). Научни скуп „Наука без граница“, *Зборник радова*, Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, стр. 289-310, ISBN 978-86-6349-098-7, УДК 811.163.41'373:305-055.1/.2, 811.111'373:305-055.1/.2
COBISS.SR-ID 267565068; M14

Стефановић, Т., Спасић, Д., (2019). Gender sensitive and gender neutral language: the word-world nexus and its fluctuations. *Зборник радова Филозофског факултета XLIX (3)/2019*, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, DOI:10.5937/ZRFFP49-21671, стр. 149-167; M51

Стефановић, Т., Кажанегра Величковић, А., Николић, Н., (2021). Традиционални и савремени ставови о примени родно осетљивог и родно неутралног језика у српском и енглеском језику. *Српска баштина*. Прихваћен за објављивање, година VI, број 2, Институт за српски језик, Никшић, Црна Гора (потврда у прилогу). M51

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је био утврђивање степена примене родно осетљивог језика међу студентском популацијом пословно-економског усмерења у Републици Србији у зависности од пола, региона, нивоа знања енглеског језика, врсте студија и комуникацијског стила. Питање родне равноправности у пословној комуникацији на енглеском језику сагледавано је и у контексту потенцијалних педагошко-методолошких приступа настави енглеског језика у циљу подизања свести о уважавању принципа једнакости и равноправности.

Основна хипотеза која гласи да се у савременом свету ставови о родној равноправности и родно осетљивом језику рефлектују недвосмислено и у великој мери на вербалну пословну комуникацију на енглеском као нематерњем језику је потврђена – код већине од укупно 239 испитаника из студентске популације пословно-економског усмерења у Србији потврђено је да постоји статистички значајна повезаност између ставова о родно осетљивом језику и његовој примени у пословној комуникацији на енглеском језику, тј. да нешто више од 90% испитаника исказује позитиван став о родној осетљивости и родно осетљивом језику, а нешто више од 85% испитаника и примењује родно осетљив језик у пословној комуникацији на енглеском језику. Резултати су потврдили полазну хипотезу и указали на могућност унапређивања наставе енглеског језика струке кроз примену родно осетљивог језика.

Посебне хипотезе, којих има 8 (осам), а које су претпоставиле да се ставови о родно осетљивом језику разликују према полу, врсти студија, региону из ког испитаници долазе, нивоу знања енглеског језика, познавању пословних комуникација, комуникацијском стилу,

као и да ће се испитаници у већем броју случајева одредити за мушки као генерички род или за „родно обојене“ лексеме у примерима који осликавају пословну комуникацију на енглеском језику – оповргнуте су применом статистичког метода и анализе дискурса, а затим су дескриптивном анализом образложени добијени резултати, који показују да се ставови о родно осетљивом језику и његова примена у области пословне комуникације на енглеском језику не разликују према горе наведеним факторима. Ово оповргавање посебних хипотеза иде у прилог главној хипотези, јер показује да у датим језичким ситуацијама у области пословног комуницирања на енглеском језику већина студената, без обзира на различите факторе према којима су вршена мерења, исказује позитиван став о родној осетљивости и примењује родно осетљив језик, што указује на позитивну корелацију између ставова и примене родно осетљивог језика. Иако је било природно поставити посебне хипотезе на тај начин да упућују на постојање разлика у ставовима о родно осетљивом језику према факторима који су горе наведени, узимајући у обзир искуствена сазнања о могућим утицајима датих фактора (да жене више обраћају пажњу на употребу родно осетљивог језика, да су у на северу Србије људи више ослобођени стереотипа него у осталим деловима земље и да се то манифестује и у језику, да ниво познавања пословних комуникација и енглеског језика утиче на ставове о родно осетљивом језику и на његову примену и др.), значајан је допринос ове дисертације која указује да је студентска популација пословно економског усмерења у Србији превазишла стереотипе и да у свакој анализираној категорији : пол, ниво знања енглеског језика, географски региони, познавање пословних комуникација, комуникацијски стил, употреба речи које означавају мушки род без обзира на критеријум анализе, употреба „родно обојених“ именица без обзира на критеријум анализе, испитаници у значајно већем проценту бирају родно осетљиве односно родно неутралне термине у примерима пословне комуникације на енглеском језику и тиме показују да су свесни значаја родне равноправности, уљудности и учтивости као значајних компоненти пословне комуникације, али и да све наведено показују и кроз употребу језика у датим ситуацијама.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Чињеница да дисертација испитује родно осетљив језик указује не дилему која је својствена тој врсти теме. Наиме, феномен који је превасходно лингвистички не може да се изолује од његове везе са друштвеном стварношћу и културом. Другим речима, иако се истраживање бави првенствено језичким корпусом, тема захтева приступ који неумитно искаче из оквира лингвистичког интерпретативног апарата у најужем смислу. Како је род друштвена категорија (иако савремени дискурс тренутно осцилира између тог становишта и тврдње да је и пол друштвени конструкт), динамика која се тиче било којег питања у вези са родном тематиком дотиче сфере друштва, културе и политике. Стога истраживање чији је фокус феномен као што је родно осетљив језик најчешће функционише у интердисциплинарном кључу. Иако овакав приступ има бројне предности и омогућава свеобухватније, детаљније и аутентичније сагледавање феномена, он исто тако може да релоцира фокус рада изван граница лингвистике, што је докторанткиња Тамара Стефановић успешно избегла, остајући приоритетно на пољу лингвистике и њених критеријума.

Треба истаћи докторанткињино умеће спровођења емпиријског истраживања у којем је коришћен упитник структуриран тако да овај сложени и значајни феномен може да се сагледа из разних углова. Након описа истраживачког поступка и релевантних чињеница у поставци истраживања, добијени резултати су резимирани, презентовани, а потом и детаљно описани и анализирани, за сваку групу појединачно и компаративно, применом дескриптивних статистичких метода. Резултати истраживања потврдили су полазну

претпоставку и понудили смернице за будућа истраживања у овој области. У раду се наглашава чињеница да је реч о родно осетљивом језику у пословној комуникацији на енглеском језику, да су испитаници изворни говорници српског језика и да пословни енглески језик уче као први страни језик прописаним силабусом наставног предмета Б2 нивоа. Тиме се указује на специфичности циљне групе испитаника и могућности да препознају и употребе одређене језичке материјале. Сврха ове напомене је да укаже на контекст у којем треба посматрати резултате истраживања и у којем су они били интерпретирани. Напомена говори о способности кандидаткиње да одржава смисаону везу између емпиријског и теоријског дела, као и да читаоце води кроз текст на начин који им омогућава да прате, разумеју и критички сагледавају садржај који дисертација нуди. Наведене специфичности циљне групе овог истраживања свакако пружају нове научне увиде као и значајан допринос конципирању савремених модела наставе енглеског пословног језика на високошколским институцијама у Србији, те афирмисању родно осетљивог језика и подизању свести о родној равноправности и уклањању родних предрасуда код ове популације. У исто време, тиме се указује на могућност даљег пропитивања ове теме, која је несумњиво од великог друштвеног и лингвистичког значаја.

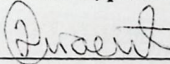
Дисертација је написана у складу са упутствима и пропозицијама која се налазе у пријави теме. Структурално не одступа од формата који се захтева. Поглавља одговарају прописаној организацији научног рада. Истраживање, текст и концептуални оквир су методолошки обједињени. Емпиријски део је спроведен у складу са захтевима који се постављају пред научни рад. Резултирао је доказивањем главне хипотезе. Стога се може рећи да је ова дисертација оригинални научни допринос пре свега лингвистици, али и другим гранама науке с којима дата тема кореспондира.

X ПРЕДЛОГ

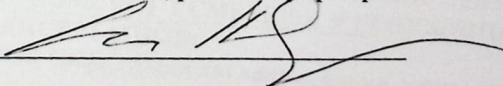
С обзиром на напред изнету оцену текста дисертације, јасно је да Комисија прихвата и позитивно оцењује докторску дисертацију *Примена родно осетљивог језика у пословној комуникацији на енглеском као нематерњем језику – Ставови студентске популације пословно-економског усмерења у Републици Србији*. Сходно томе, предлаже се Научно-наставном већу Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици да усвоји позитивну оцену, као и овај Извештај, те да докторанткињи Тамари М. Стефановић одобри усмену јавну одбрану дисертације пред комисијом која потписује овај извештај.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Др Драгана Спасић, редовни професор

_____

2. Др Милош Ковачевић, редовни професор

_____

3. Др Бранислава Дилпарић, ванредни професор

_____